ΚΡΙΤΙΚΗ

ΘΕΑΤΡΟ ΒΡΕΤΑΝΙΑ - ΕΝΤΟΥΑΡΝΤΟ ΝΤΕ ΦΙΛΙΠΠΟ

«Ταραντέλα»

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΝΑΓΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ

Η Ταραντέλα, ως γνωστόν είναι ένας εύθυμος λαϊκός χορός από τον Τάραντα της Ιταλίας. Δεν ξέρω αν ο χορός γίνεται από εύθυμος τραγικός ή έχει τόσες χορευτικές μεταπτώσεις, φιγούρες μάλλον θα έλεγα, που δεν ξέρεις πού το εύθυμο ή το αστείο και πού το δράμα. Γιατί το έργο που είδαμε έχει έντονο αυτό το χαρακτηριστικό.

Βέβαια, ο Ντε Φιλίππο το επιδιώκει αυτό σ' ένα γκροτέσκο κύμα που σε συνεπαίρνει και με την τόσο έκδηλη επίδραση από τον δάσκαλό του τον Πιραντέλο, που βέβαια υπήρξε αινιγματικός σε μία όμως φιλοσοφημένη θεατρική μαγεία της τριπλής μάσκας με το ανεπάντεχο πεπρωμένο, σε όλα του όμως τα έργα δεν ξεφεύγει από το λαϊκό χρώμα της Ιταλίας του Νότου κυρίως της συνταραχτικής Νάπολης που της έχει μία «κυνική αγάπη όπως φαντάζει προκλητική κάτω από τη σκιά του ηφαίστειου και της σκέψης του θανάτου».

Περισσότερο από τ' άλλα έργα του (Φιλουμένα Μαρτουράνο», «Αχ αυτά τα φαντάσματα», οι «Εκατομμυριούχοι της Νάπολης», «Σάββατο, Κυριακή, Δευτέρα») στην «Ταραντέλα» κυριαρχεί το γκροτέσκο και το έργο του κατά τους κριτικούς: «Περιέχει αφομοιωμένες όλες τις διδασκαλίες μιας γενναιόδωρης παράδοσης του τόπου του, από τους μαστόρους της Κομέντια Ντελ' Άρτε έως το γκροτέσκο και τον λαϊκό εξπρεσιονισμό του Σκαρπέτα».

Ο Σκαρπέτα ήταν ο πατέρας του συγγραφέας και ηθοποιός, ενώ ο Πιραντέλο του άνοιξε δρόμους που μοιάζουν τόσο οικείοι με το έργο του. Η κάποια σύμπλευση αργότερα με τον Ντάριο Φο συμπληρώνει το τρίπτυχο της ιταλικής δραματουργίας, που δεν είναι ικανοποιητικό για μία χώρα όπως η Ιταλία. Αλλά ας το δικαιολογήσουμε με την όπερα που τόσο πλουσιοπάροχα εδέσποσε στη χώρα αυτή τον 19ο αιώνα και πιο πέρα από τις παρυφές του 20ού καλύπτοντας σχεδόν και τη μισή ζωή του Εντουάρντο Φιλίππο, όταν κατά την πολύ επιτυχημένη μουσική επιμέλεια του Ιάκωβου Δρόσου η παράσταση είναι πλημμυρισμένη από άριες της όπερας αφού εκεί που σε μας θα 'κουγόταν το «Κλωτσοσκούφι» ή το «Κάνε λιγάκι υπομονή» εδώ ακούγεται το μεθυστικό «Una fortula Lacrima» από το «Ελιξίριο του έρωτα» του Ντονιτζέτι.

Πάντως, «Η Ταραντέλα» είναι το έργο απότομων εξάρσεων παλινωδίας περισσεύματος ζωής και θρήνου για τη μεταλλαγή, κάτι που το μεσογειακό κλίμα και οι εθιμικές προσηλώσεις της Νότιας Ιταλίας προσφέρουν πλουσιοπάροχα.

Στο έργο έχουμε μία ναπολιτάνικη οικογένεια βίος και πολιτεία που όλοι γονείς και παιδιά κατηγορούνται από έναν ευφάνταστο φτωχό γείτονα για κάποιο έγκλημα που διέπραξαν. Αυτό παίρνει μεγάλες διαστάσεις, η αστυνομία κινητοποιείται, οι αλληλοκαταγγελίες αγγίζουν όλο το ποινικό φάσμα του κλονισμού των χρηστών ηθών και της εξόντωσης κάποιου, δικών εγκλήματος μαφίας, κάτι όχι και τόσο ξένο με τον υπόκοσμο της μεταπολεμικής Νάπολης. Τελικά, το έγκλημα φαίνεται φανταστικό με την αμφιβολία εκείνου που το κατήγγειλε γιατί πειστήρια δεν υπάρχουν και ο ίδιος αρχίζει να αμφιβάλλει αν ήταν όνειρο ή πραγματικότητα. Μέσα σ' αυτή του όμως την αμφιβολία έχει ξετυλιχθεί ήδη η ζωή αυτής της πανάθλιας οικογένειας που είναι αντιπροσωπευτική μιας σάπιας αστικής κοινωνίας και το ανύπαρκτο έγκλημα συμβολίζει τη συντριπτική αλήθεια της αθλιότητας του κόσμου που ζούμε και που θα μπορούσε αυτό να είχε συμβεί πραγματικά.

Όλη η ψυχοσύνθεση και η νοοτροπία των ιερόδουλων προαγωγών, προσωποποιείται στην πλοκή του έργου και ο Ντε Φιλίππο οραματίζεται μία άλλη ηθική υπόσταση του κόσμου, χωρίς να κάνει ανατομία των μεγάλων υπαρξιακών προβλημάτων, ούτε να ανατρέχει σε κοινωνιολογικές αναλύσεις ενός βάρ-

βαρου, που είτε υπό τη μία ή την άλλη μορφή υπήρχε και θα υπάρχει πάντα σε κοινωνίες κατανάλωσης, ή σε κοινωνίες στέρησης, αφού η δομή του πλανητικού συνόλου είναι η εξαπάτηση και η τάση αρπαγής από τους αδικημένους για τους ισχυρούς μέσα στη λαίλαπα του καπιταλισμού.

Η σκηνοθεσία του Γιώργου Αρμένη μου φάνηκε υπέρ το δέον βαριά και μάλλον μεροληπτικά δοσμένη προς το κωμικό στοιχείο που μας μπέρδεψε κάπου σε έναν εξαντλητικό κλαυσίγελο, δίχως τη σπίθα της εναλλαγής του κλίματος ενός Ντε Φιλίππο.

Τα σκηνικά και κοστούμια του Γιάννη Μεντζικώφ με όλη τη χρωματική νοσταλγία μίας εποχής. Η Ντόνα Ρόζα (Μπέσυ Μάλφα) είχε τη σοβαρότητα και την αξιοπρέπεια του ρόλου της. Ο Πέτρος Φιλιππίδης (Αλμπέρτο Σαπορίτο) δεν ξέφυγε σε αυτοσχεδιασμούς, αλλά έμεινε στον ρόλο του σοβαρού που απορεί γιατί σε όλους τους ρόλους τον θέλουν για αστείο, ενώ ο Γιώργος Γαλίτης (Κάρλο Σαπορίτο) είχε μία σκηνική αμηχανία που δεν ήταν τόσο δικαιολογημένη. Η Σοφία Παυλίδου (υπηρέτρια) αρκετά καλή, είχε όλο το χρώμα μίας Ναπολιτάνας υπηρέτριας, αλλά και οι υπόλοιποι δεν υστέρησαν. Αρκετά ζωντανή η γλώσσα της μεταφράστριας Άλκης Ζέη.